

УДК 351.858.071.55:355.01](477)
DOI 10.34132/pard2023.19.09

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОТГ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Суслов М. М., магістр публічного управління та адміністрування, докторант PhD, Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування, Чорноморський національний університет імені Петра Могили м. Миколаїв, Україна.

У цьому дослідженні розглядаються особливості розвитку локальної ідентичності під час повномасштабної війни в Україні. Актуальність дослідження підкреслюється тезою, що розвиток локальної ідентичності на рівні територіальних громад є нематеріальним ресурсом для формування спроможності громад. Серед науковців існує дискусія щодо ролі локальної ідентичності в громаді та її взаємозв'язку з національною ідентичністю. Для розкриття предмету дослідження було визначено наступні цілі: охарактеризувати особливості розвитку локальної ідентичності ОТГ в умовах війни в Україні, а також, показати, що локальна ідентичність є складовою національної ідентичності; визначити чинники, що впливають на розвиток локальної ідентичності громад в умовах зовнішніх загроз. Серед методів дослідження варто відзначити загальнонаукові методи, серед яких аналіз та синтез, метод узагальнення. Основним методом доведення гіпотези дослідження стало експертне опитування представників громад чотирьох районів Миколаївської області. У результаті дослідження було зроблено висновки, що рівень локальної ідентичності в громадах Миколаївської області перед зовнішньою загрозою значно підвищився у зв'язку із прагненням громадян захищати свої домівки, свою громаду, свою державу. Громадяни почали активно об'єднуватися у волонтерські організації, виступати надійними партнерами для органів публічної влади в процесі реалізації політики соціальної підтримки для вразливих верств населення. Звідси

впливає, що локальна ідентичність є складовою національної ідентичності. Отже, в результаті дослідження гіпотеза повністю підтвердилася. Для подальших досліджень науковцям варто звернути увагу на створення механізмів відновлення локальної ідентичності у деокупованих територіях.

Ключові слова: локальна ідентичність, війна, патріотизм, волонтерство, національна ідентичність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У результаті реформи децентралізації об'єднані територіальні громади отримали можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення, розпоряджатися власним бюджетом, створювати безпечове середовище в громаді тощо. При цьому, як показав досвід декількох останніх років, деякі громади змогли створити необхідні умови для свого розвитку та спроможності. Проте, значна частина громад залишаються пасивними, погано комунікують в середині громади, таким чином не досягаючи необхідних результатів для успішного функціонування. Тож виникає питання: чому одні громади розвиваються і процвітають, а інші, навпаки, заходять в депресивний стан? Серед основних причин можна виділити:

- адміністративні – нездатність органів місцевого самоврядування активно проводити внутрішню політику;
- соціально-психологічні – несприйняття жителями різних адміністративно-територіальних одиниць процесу об'єднання в одну територіальну громаду,
- економічні – проблеми, що пов'язані із розподілом коштів, ефективною бюджетною політикою.

Проте серед вищезазначених причин, на нашу думку, фундаментальною є відсутність локальної ідентичності територіальної громади, що включає здатність членів громади нести відповідальність за прийняття рішень місцевого значення, можливість контролювати органи місцевого самоврядування, сприяти розвитку своєї територіальної громади. Крім того, усі зазначені причини депресивності громад посилила війна в Україні. Ті ОТГ, що попали під окупацію чи є територіями, де ведуться активні бойові дії,

навіть якщо і були успішними до 2022 року, наразі знаходяться на межі виживання. Але, за рік війни в Україні об'єднання жителів в середині громади, а громад – у державі, їх взаємодопомога, показали, що локальна ідентичність як нематеріальний ресурс громади, здатна забезпечити відбудову громад та їх розвиток. Тобто, в результаті зовнішньої агресії відбувається об'єднання громадян як в середині громади, так і між самими громадами. Як зазначають Г. Агафопова та К. Ірха, станом на початок листопада 2022 р. практика укладання договорів про співробітництво між територіальними громадами вимірюється 879-ма такими документами, серед яких фігурують усі запропоновані Законом форми (Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад, 2022) [1, с. 31].

Щодо предмету договорів, то їх можна розподілити за такими напрямками:

- сервісні: щодо функціонування ЦНАПів та мобільних ЦНАПів, центрів первинної медико-санітарної допомоги, реєстрації транспортних засобів, видачі номерних знаків та водійських посвідчень, надання послуг у сфері ЖКГ, утворення місцевих пожежних команд та ін.;

- комунальні: утримання спільних комунальних підприємств і установ (школи, дитячі садочки, спортивні бази), інфраструктурних об'єктів, водогонів тощо;

- інфраструктурні: ремонт доріг, реконструкція об'єктів спільної комунальної власності, відновлення берегоукріплень, водозахисних дамб, будівництво полігонів для ТПВ та створення комплексної системи поводження з ТПВ, запуск мережі високошвидкісного інтернету, формування спільної мережі газопостачання та ін.;

- енергоефективні: впровадження посад енергоменеджерів, відкриття шкіл з енергоефективності, реконструкція котелень з дотриманням норм енергоефективності, встановлення пластикових вікон, впровадження інших енергоефективних технологій тощо [1, с. 32].

Така співпраця між громадами під час війни говорить про високий рівень громадянської свідомості та національної ідентичності. Проте відкритим залишається питання як співвідносяться поняття «національна ідентичність» та «локальної ідентичність».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сьогодиншньому науковому дискурсі проблема локальної ідентичності є однією із найбільш суперечливих. Адже, питання локальної приналежності є міждисциплінарним і викликає широкий спектр дискусій щодо його сутності та функціональності. Так, певна частина науковців схиляється до думки, що локальна ідентичність є необхідною умовою розвитку об'єднаних територіальних громад. Проте, їх опоненти стверджують, що високий рівень локальної ідентичності призводить до сепаратизму і є деструктивним для держави.

Проблема «локальної ідентичності громад» стає предметом досліджень та дискусій у різних сферах науки. Так, Т. Андрущенко [2] розкриває сутність регіональної та локальної ідентичностей. А. Вінков [20-21] розкриває позитивні та негативні аспекти розвитку ідентичності жителів об'єднаної територіальної громади. Питання формування локальної ідентичності в умовах реформи децентралізації в Україні розкриває Н. Гедікова [9]. А локальну ідентичність як індикатор спроможності ОТГ пропонують розглядати О. Євтушенко та Т.Лушагіна [6].

У цьому дослідженні пропонується обґрунтування тези, що локальна ідентичність є частиною національної ідентичності і не суперечить суверенітету держави, а навпаки – високий рівень локальної ідентичності сприяє формуванню національної свідомості населення та створює умови для національної безпеки держави.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, основною метою цього дослідження є розкриття особливостей розвитку локальної ідентичності ОТГ в умовах війни в Україні, а також, показати, що локальна ідентичність є складовою національної ідентичності; охарактеризувати чинники, що впливають на розвиток локальної ідентичності громад в умовах зовнішніх загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що питання локальної ідентичності є предметом дослідження різних наук, наразі не існує єдиного підходу до визначення поняття як серед міжнародної наукової спільноти, так і в українській науці. Зокрема, Ф. Фукуяма визначає поняття «ідентичність» у взаємозв'язку із поняттям «гідність». Дослідник зазначає, що сучасне поняття ідентичності об'єднує три різні явища: перше – це

«тимус, універсальний складник особистості, начало, що прагне визнання; друге – це розмежування внутрішнього і зовнішнього «я», а також наділення особистості вищою моральною цінністю порівняно із суспільством; третє – зміна уявлень про гідність, яка полягала в тому, що визнання належить невеликому прошарку людей, а кожному. Поширення гідності на всіх людей перетворює особисті пошуки себе на політичний проект» [8, с. 46].

Л. Овчиннікова зазначає, що локальна ідентичність – це почуття зв'язку з певним «місцем» фізичного простору й ідентифікація з ним, що формується під впливом колективного й індивідуального досвіду, уявлень щодо місця та місцевої (локальної) спільноти» [15, с. 124].

В. Вінков вважає, що ідентичність жителів об'єднаної територіальної громади слід розглядати як одну з форм локальної ідентичності, для якої визначальним у її формуванні є не тільки проживання на спільній території, але і розв'язання різного роду проблем у веденні спільного господарства, що досягається шляхом проведення виборів до органів місцевої влади і делегування їм повноважень у прийнятті рішень у ключових сферах життя громади. Безумовно, що, крім території та спільного господарства, у формуванні ідентичності жителя ОТГ відіграють роль різні чинники, серед яких етнічні, релігійні, соціокультурні тощо, що закладають певні ризики для розвитку територіальної громади загалом і можуть нести загрозу для збереження ідентичності жителів, що відносять себе до інших спільнот [21, с. 9]. Проте, якщо органи місцевого самоврядування мають дієву комунікаційну стратегію, ведуть постійний діалог з членами громади, етнічними спільнотами та меншинами, які проживають на території громади, підтримують їх, то такі ризики стають мінімальними. А внутрішня підтримка національних меншин всередині громади сприяє формуванню її спроможності та соціального розвитку.

У процесі дослідження проблеми локальної ідентичності виникає питання меж територіальної ідентичності. Так, Я. Котенко та А. Ткачук, визначаючи межі локальної ідентичності, виокремлюють головні ознаки «локальної спільноти»:

- «організація безпосередніх відносин між людьми й підтримка контактів між ними (вважається, що в ідеалі локальне співтовариство нараховує не більше 5000 жителів)»;
- локальна спільнота відчуває «необхідність у певних соціальних інститутах, з якими пов'язане життя кожної людини»;
- високий рівень колективної ідентифікації;
- високий рівень почуття спільного господарювання [12, с. 26-27];
- має «органічне» походження – емоційний та фізичний зв'язок індивіда зі «своїм» місцем, спільнотою та її культурою» [12, с. 29].

Отже, локальна ідентичність жителів територіальної громади говорить перш за все про зацікавленість громадян у розвитку своєї території, здатності нести відповідальність за прийняті рішення, бажання зберегти та розвивати свою територіальну самобутність, звичай та традиції, культурно-духовну сферу. Громади, що мають високий рівень локальної ідентичності можуть покладатися на підтримку активних громадян, молоді, громадських організацій, бізнесу. При цьому вдала організована комунікаційна політика здатна вирішити важливі питання економічного чи соціального характеру. Тому основоположним завданням для органів місцевого самоврядування є формування локальної ідентичності ОТГ. Підґрунтям для формування локальної ідентичності, на думку Н. Гедікової, є:

- «ресурси – фактор (людський потенціал, фізико-географічний, фінансовий, господарський, соціальний, політичний тощо), у відповідності з яким населення ототожнює себе з даною територіальною громадою;
- мотивація – претензія на належність до даної територіальної громади;
- культурна самобутність – етнонаціональний, етнокультурний, мовний фактор» [9, с. 25].
- У свою чергу О. Семенова виділяє наступні компоненти локальної ідентичності громад:
 - емоційний компонент – передбачає сукупність емоцій, настроїв, почуттів, які відчуває індивід щодо своєї належності до регіональної спільноти. Локальна ідентичність включає в

себе емоційну прив'язаність до регіону, відчуття близькості, спорідненості з ним, його природою та людьми, натуральним і соціальним середовищем;

– когнітивний компонент – полягає у поінформованості щодо регіональної спільноти, до якої належить індивід, про її спосіб життя, традиції, історію, соціально-економічний та політичний стан регіону, типові характеристики представників цієї спільноти, своє місце в ній;

– поведінковий компонент – характеризує певну готовність до дії на основі соціальних потреб особистості та відповідно до її способу життя [17, с. 146].

Отже, із вищезазначеного можемо зробити висновок, що локальна ідентичність є вагомим ресурсом для формування спроможності об'єднаних територіальних громад, оскільки вона забезпечує психологічний зв'язок членів громади зі своєю соціальною спільнотою, активізує членів громади до прийняття рішень місцевого значення, участі в політичних та соціальних процесах. Проте, досить часто поняття локальна ідентичність зазнає маніпулятивного контексту, коли політичні сили намагаються створити штучні умови для визначення сепаративних тенденцій того чи іншого регіону, породжуючи негативне ставлення громади до свого регіону чи держави. Так, Т. Андрущенко визначає такий вид територіальної ідентичності як негативний – неприйняття, «негативне ставлення до своєї регіональної приналежності». Результатом негативної самоідентифікації, як правило, є «негативна ідентичність, яка передбачає негативну оцінку суб'єктом своєї соціально-територіальної позиції» [2, с. 95]. У такому разі основоположною є комунікаційна політика органів влади усіх рівнів. З цього приводу, В. Вінков зазначає, що ідентифікаційна невизначеність стає особливо загрозливою для розвитку соціальної ідентичності тоді, коли немає чіткої державної політики щодо розв'язання суспільних суперечностей, викликаних руйнівними впливами та зростанням соціальної напруженості всередині суспільства [20]. А О. Євтушенко та Т. Лушагіна зазначають, що основним індикатором ефективного розвитку територіальної громади в контексті місцевої ідентичності є організація комунікації між членами громади, проведення спільних

заходів, що могли б об'єднати громаду – свята, суботники тощо; доводити до відома членам громади інформацію щодо їх прав та обов'язків, залучати громаду до обговорення проблемних питань та прийняття рішень [6, с. 414-415].

Тож, на нашу думку, формуванню високого рівня локальної ідентичності в громаді сприяє формуванню високого рівня національної ідентичності та громадянської активності. Тому, у цьому дослідженні розкривається теза, що локальна ідентичність є складовою національної ідентичності, а не її протилежністю. Так, наприклад, Л. Овчиннікова у своєму дослідженні приходить до висновків, що висока локальна ідентичність є тим ресурсом, використання якого в процесі розробки стратегії та тактики здійснення політики ідентичностей може сприяти формуванню усталеної національної та громадянської ідентичності населення України [15, с. 135].

Після повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації на територію України, відбувається переосмислення громадянських цінностей як на місцевому рівні, так і на національному. Змінюється рівень як локальної ідентичності, так і національної. Відповідно до комплексного дослідження соціологічної групи «Рейтинг» «Сімнадцяте загальнонаціональне опитування: ідентичність. Патріотизм. Цінності (17-18 серпня 2022)» щодо різноманітних маркерів патріотизму українців, було встановлено, що абсолютна більшість опитаних ідентифікує себе як громадян України (94 %). Майже стільки ж – мешканцем свого регіону. Половина ідентифікують себе європейцями (близько 30 % - ні). «Радянською людиною» ототожнюють себе майже 10 %, натомість більше 80 % - ні (рис. 1) [18].

Також дослідження пропонує розглянути динаміку національної ідентичності українців у зв'язку із зовнішньою загрозою – повномасштабною війною – у порівнянні із 2021 роком. Дослідники приходять до висновків, що головна емоція, яку відчують респонденти, думаючи про Україну – гордість. Внаслідок повномасштабного вторгнення і героїчного спротиву українського народу цей показник виріс більш ніж вдвічі – з 34 до 75 % (рис.2) [11].

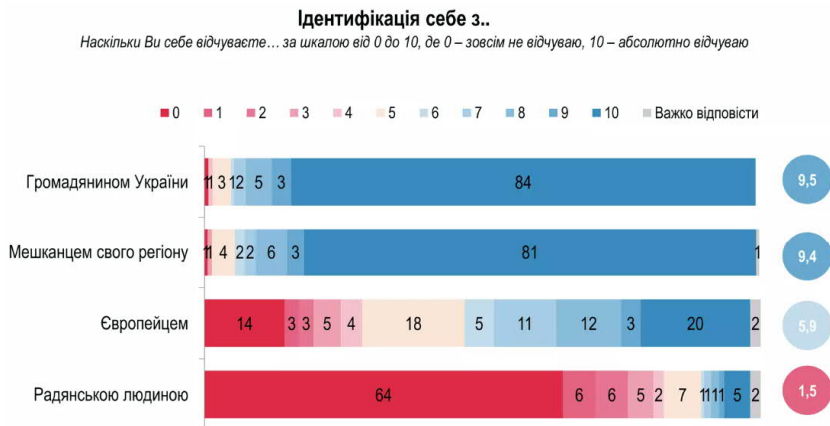

Рис. 1. Рівні ідентичності
(за результатами дослідження соціологічної групи «Рейтинг»)
Джерело: [18]

Які дві емоції Ви відчуваєте, думаючи про Україну?

Рис. 2. Емоційна складова національної ідентичності
Джерело: [11]

Як реакція на зовнішню загрозу, рівень національної свідомості та національної ідентичності українців значно зріс: абсолютна більшість опитаних ідентифікує себе як громадян України (порівняно з 2021 роком показник зріс з 76 до 94 %). Половина ідентифікують себе європейцями (подвійний ріст) (рис. 3) [11].

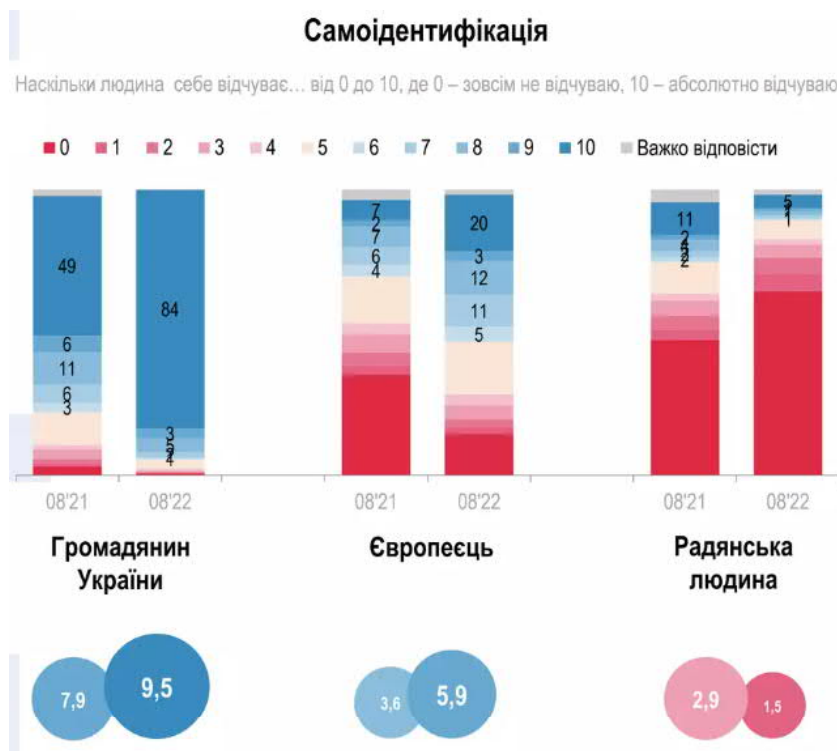

Рис. 3. Національна ідентичність українців
 Джерело: [11]

Розглядаючи взаємозв'язок національної та локальної ідентичностей, було здійснено експертне дослідження серед деяких об'єднаних територіальних громад Миколаївської області щодо зміни рівня локальної ідентичності у зв'язку із зовнішніми загрозами. Дослідження проводилося протягом 2021-2022 років. Експерти були

обрані із чотирьох районів Миколаївської області – Баштанського, Вознесенського, Миколаївського, Первомайського. Для експертного дослідження був обраний метод онлайн анкетування. Заплановані експертні анкетування були проведені із респондентами 6-ти категорій (груп) обраних ОТГ, а саме: представники органів місцевого самоврядування; представники органів державної влади; освітяни; представники громадських організацій; представники ЗМІ; представники бізнесу.

Вимірювання локальної ідентичності було визначено за такими маркерами:

- громадська активність членів громади;
- соціальна підтримка в громаді;
- активність громадян та волонтерський рух.

Саме зазначені фактори і показують здатність членів громади до самоорганізації перед зовнішньою загрозою, сприяння у створенні безпечового середовища своєї громади та держави в цілому.

Розглядаючи перший маркер – громадська активність членів громади – варто зазначити, що громадську активність у цьому контексті можна визначити як прагнення членів громади брати активну участь у суспільному житті громади. З цього приводу І. Букреєва, розглядаючи локальну ідентичність міста, приходять до висновків, що «місцеві громадські об'єднання формують почуття міської ідентичності та громадянськості, які є складовими загальнонаціональної ідентичності». Діалектика полягає в тому, що людина, яка виявляє бажання бути корисною своєму місту, одночасно приносить користь і нації в цілому. І навпаки: «міська громадянськість не може сформуватися без міцної національної». В такий спосіб відбувається взаємовплив соціального капіталу: локального, регіонального та національного [4, с. 27]. Також, ми погоджуємося із О. Цицик, що «розвиток територіальної громади є інтегральним результатом розвитку та дій її людей і організацій. Від їх цінностей (моральних, правових), освіченості, традицій, залежить, в якому напрямку цей розвиток буде цілеспрямований. Дієздатна територіальна громада, крім наявних легітимізованих механізмів реалізації власної активності в системі місцевого самоврядування, повинна ґрунтуватися на громадянську та громадську активність

значної частини її населення, котре шляхом своєї прямої участі в ендемічних справах сприяє досягненню соціальної рівноваги, а теж між рівнями влади в державі та у системі місцевого самоврядування» [19, с. 118].

Тож, у цьому дослідженні запропоновано перевірити на скільки члени громади готові об'єднуватися та активізуватися перед зовнішніми загрозами. Опитування проходило у два етапи: експертам було запропоновано оцінити готовність членів громади об'єднуватися в громадські організації та проявляти громадські ініціативи до періоду повномасштабного вторгнення Росії на території України; також оцінити активність волонтерського руху та ефективність соціальної підтримки громадян. Під час другого етапу дослідження, експертам були запропоновані аналогічні питання, тільки мова йшла про період після 24 лютого 2022 року. У результаті опитування, бачимо, що експерти показали, що готовність громадян об'єднуватися в організації та ініціативи після початку війни зросла майже вдвічі (рис. 4). Це говорить про те, що перед зовнішніми загрозами відбувається активізація громадської діяльності, піднесення національної свідомості, а разом з тим і локальної ідентичності та національної ідентичності.

У війні перед зовнішнім ворогом територіальні громади почали об'єднуватися та підтримувати інші територіальні громади, шляхом надання різного виду допомоги – матеріальної, військової, соціальної. Крім того, громади, на території яких не відбувалося бойових дій, стали надійним прихистком для людей з окупованих територій чи особливо небезпечних територій. Така громадська активність говорить не лише про локальну ідентичність, але і про національну. Тобто, як бачимо з рис. 4, готовність громадян до об'єднання в громадські організації під час війни виросла майже в двічі і складає 56 % (у порівнянні із періодом до 24 лютого 24 %).

Громадська активність може набувати різних форм та проявів. Однією із форм реалізації активної громадянської позиції є волонтерство. Як зазначає І. Букреева, громадянська активність збільшилася за рахунок участі у волонтерських, доброчинних і національно-патріотичних організаціях, що пояснюється осмисленням подій Революції Гідності та російською військовою агресією, які

викликали сплеск громадської активності на загальнонаціональному рівні. Волонтерські об'єднання користуються в місті високою довірою, що позитивно впливає на формування соціальних мереж, розширює простір суспільної довіри й ініціатив [4, с. 90].

**Чи зросла готовність громадян у вашій громаді до
об'єднання в громадські організації / ініціативи
до/після 24 лютого 2022 року?**

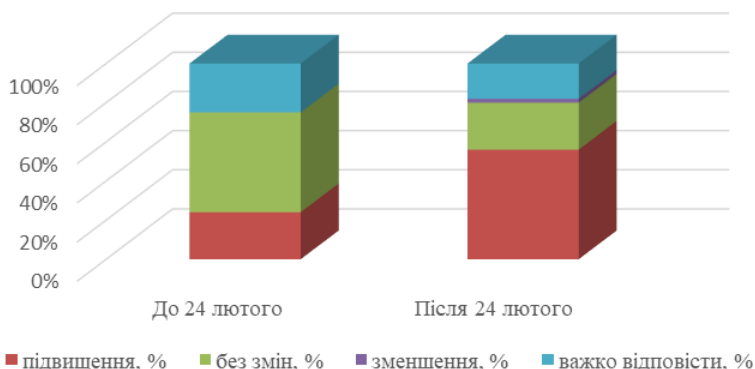

Рис. 4. Готовність громадян ОТГ Миколаївської області до об'єднання в громадські організації / ініціативи

О. Панькова та О. Касперович, аналізуючи волонтерський рух в Україні під час війни, приходять до висновків, що волонтерський рух в Україні, який активізувався в умовах збройної агресії, – це вияв потужного внутрішнього ресурсу громадянського суспільства, згуртованості активних, свідомих громадян, волонтерських організацій і об'єднань в Україні та за її межами сформував нову культуру, спрямовану на поширення цінностей миру, безпеки, відповідальності, гуманізму [16, с. 291].

На нашу думку, виникнення широкого спектру волонтерських організацій та волонтерів зокрема, говорить про підвищення рівня національної свідомості громадян України, що пов'язане з виникненням локального патріотизму як основи національного патріотизму. З цього питання, Б. Філатов зазначає, що «локальний

патріотизм в сучасній Україні набув чіткого виразу в діяльності волонтерського руху, інститутів місцевого врядування, локальних політичних партій тощо. Ці явища не лише не суперечать загальнодержавному патріотизму, але й доповнюють його» [7, с. 96].

Тобто, волонтерський рух виступає важливою складовою громадянської активності щодо захисту суверенітету держави, захисту своєї ОТГ. Таким чином, волонтерський рух є показником локальної ідентичності громади – наскільки люди в громаді можуть саморганізуватися, допомагати один одному, співпрацювати з владою та іншими громадами, для того, щоб спільними зусиллями перемогти ворога.

Відповідно, в результаті нашого експертного опитування (рис. 5), бачимо, що до початку повномасштабного вторгнення волонтерський рух в громадах існував, але не мав особливо активних проявів. Лише 26 % експертів зазначили дієвість волонтерського руху в їх громадах. Дані щодо активності волонтерства в громадах після 24 лютого 2022 року сягають 88 %, тобто перевищують майже втричі попередні показники. Ці показники говорять про здатність українців до консолідації перед зовнішніми загрозами. Як зазначають Л. Головка та В. Звонар, високий рівень волонтерської діяльності «забезпечує згуртованість у організації і наданні послуг у вивезенні з місць проведення активних бойових дій значної кількості цивільного населення. Водночас волонтери постачають продукти харчування та медикаменти на тимчасово окуповані території. В регіонах країни в кожній громаді, де не ведуться бойові дії, ВПО отримують послуги розміщення, харчування тощо. У ЦНАП здійснюється реєстрація осіб, надається гуманітарна допомога, інформація про місця тимчасового проживання в кожному населеному пункті громад за наявності вільного житлового фонду» [10, с. 307].

Тобто, під час війни в Україні, більшість волонтерів та волонтерських організацій стали надійними партнерами для органів публічної влади у забезпеченні ефективної соціальної політики в громаді; допомозі військовим та медичним працівникам. При цьому, працюючи на локальному рівні у своїх громадах, волонтери сприяють формуванню високого рівня як локальної ідентичності в середині громади, так і загальнонаціональної ідентичності.

Як ви вважаєте, чи був активним волонтерський рух у вашій ОТГ до/після 24.02.2022 р.?

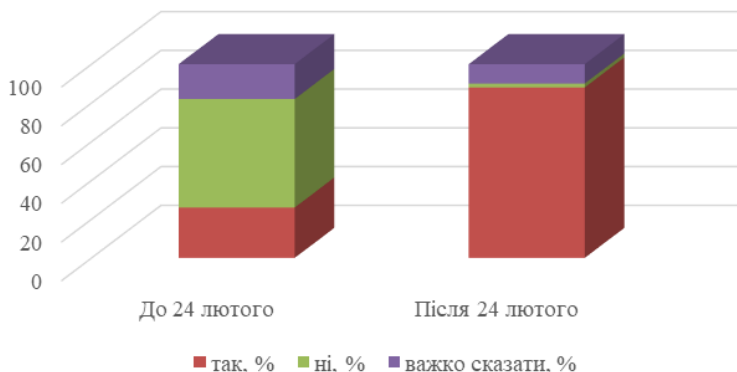

Рис. 5. Активність волонтерського руху в ОТГ до/після 24.02.2022.

Також важливе значення у процесі формування локальної ідентичності відіграє соціальна політика в громаді та державі. С. Бондаренко та Н. Бугас зазначають, що основними завданнями соціальної політики є «соціальний захист населення шляхом застосування компенсаційних виплат та субсидій від підвищення цін, проведення індексації; надання допомоги найбіднішим верствам населення; гарантований рівень мінімальної заробітної плати; пенсійне забезпечення; забезпечення освіти та професійної підготовки; охорона здоров'я; житлове забезпечення; матеріальна допомога родинам, що мають дітей; споживання громадянами культурних благ та ін.». [3]. Крім загальнодержавної соціальної політики, ключове значення для локальної ідентичності в громаді є проведення ефективної соціальної роботи. Мова йде про доступність соціальних та адміністративних послуг, можливість реалізації творчого потенціалу молоді, доступність освітніх послуг тощо. В умовах війни соціальна робота розширює напрями роботи, збільшується частка вразливих категорій населення, з'являються нові підходи, нові методи роботи. Саме колективна взаємопідтримка

лежить в основі соціальної роботи в громаді, що ґрунтується на людиноцентризмі, ентузіазмі, благочинності, небайдужості та патріотизмі [13, с. 66-67].

Під час війни соціальна політика почала відігравати ключову роль в громадах щодо підтримки населення в цілому та вразливих соціальних груп зокрема. Особливо, що стосується людей, які безпосередньо постраждали від військових дій, а також соціальна підтримка членів громади стала важливим психологічним фактором для внутрішніх переселенців. З боку держави та органів місцевого самоврядування допомога ВПО набуває таких форм:

- адміністративної – власне реєстрація та надання статусу внутрішньо переміщеної особи усім, хто зголосився після виїзду з постраждалих регіонів і громад;
- акомодативної – територіальне розміщення та первинне облаштування побуту ВПО (здебільшого, в об'єктах громадської інфраструктури – гуртожитках, пристосованих спортивних комплексах, лікарняних корпусах тощо);
- грошово-матеріальної – виплата коштів та компенсацій;
- власне соціальної – надання медичної, психологічної, інформаційної і правової підтримки, послуг із догляду тощо [10, с. 297].

Отже, у результаті нашого дослідження маємо наступні результати (рис. 6): до початку повномасштабного вторгнення 50 % експертів вважали, що і їх громадах здійснення соціальної підтримки громадян відбувається на достатньому рівні. Опитування після 24 лютого 2022 року показало, що цей відсоток зріс до 80 %. На нашу думку, це пов'язано із ефективною реалізацією соціальної політики та соціального забезпечення у межах територіальної громади, що супроводжуються злагодженою діяльністю органів місцевого самоврядування та різних волонтерських організацій, державної підтримки вразливих груп населення. Відповідно, всі ці аспекти сприяють формуванню як локальної ідентичності громадян певної громади, які підтримують внутрішніх переселенців, так і загальнонаціональної.

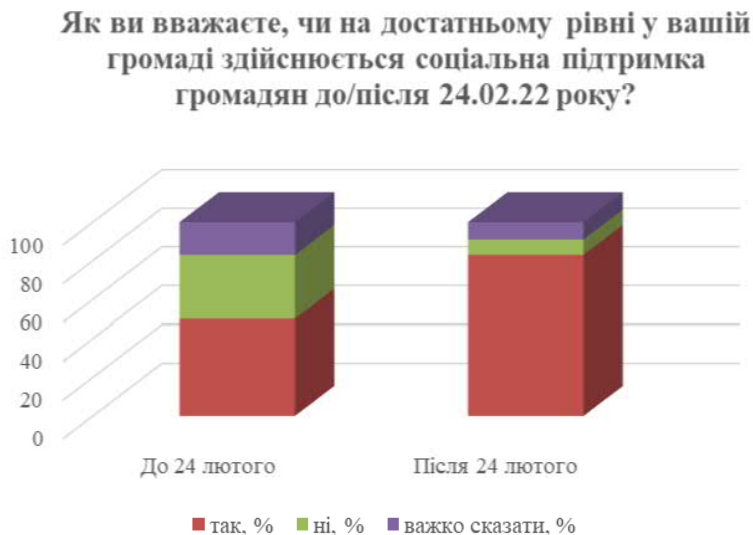

Рис. 6. Соціальна підтримка громадян до/після 24.02.22 р.

Отже, в результаті дослідження можемо зробити висновок, що формування локальної ідентичності залежить від низки факторів і є основоположним для формування спроможності об'єднаної територіальної громади. У процесі виконання дослідження була підтверджена теза, що локальна ідентичність є складовою національної ідентичності, а не її протилежністю. Також було з'ясовано, що перед зовнішніми загрозами відбувається актуалізація локальної ідентичності, що пов'язана з формуванням безпекового середовища в громаді та її консолідація проти зовнішнього ворога. У цьому контексті важливе значення має здатність членів громади до громадських об'єднань, волонтерських організацій та виступати надійним партнером для органів публічної влади у реалізації політики соціального захисту та соціальної підтримки населення. Адже, як зазначає В. Лола, що «формування локальної ідентичності та соціального капіталу виступають важливими складовими перетворення громад на самодостатні та спроможні» [14, с. 126].

Надалі, після перемоги у війні, перед об'єднаними територіальними громадами постануть нові виклики щодо

відновлення повноцінного життя в громадах, створення безпечового середовища, формування соціального капіталу відповідно до нових умов, повернення молодіжного потенціалу тощо. Відкритим залишається питання створення механізмів формування локальної ідентичності на деокупованих територіях та територіях, де ведуться активні бойові дії. Поряд із відновлення матеріальних ресурсів необхідно звертати увагу і на формування нової локальної ідентичності, що пов'язана з усвідомленням та ототожнення членів громади зі своєю територією, історією та бажанням працювати для розвитку своєї громади, незважаючи на значні пошкодження та руйнування. Саме означенні питання є резервом для подальших досліджень окресленої проблематики.

Стаття надійшла до редакції: 09.02.23

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE LOCAL IDENTITY OF THE UTC IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE

Mykola Suslov, Master of Public Administration, PhD student, Institute of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

This research reveals the peculiarities of the development of local identity during the full-scale war in Ukraine. The relevance of the research is emphasized by the thesis that the development of local identity at the level of territorial communities is an intangible resource for building community capacity. There is a debate among scientists about the role of local identity in the community and its relationship with national identity. The researcher defined the following goals for the disclosure of the subject of the study. This is to characterize the peculiarities of the development of the local identity of the UTC in the conditions of the war in Ukraine. Also, to show that the local identity is a component of the national identity and to determine the factors affecting the development of the local identity of communities in the conditions

of external threats. Among the research methods, it is worth noting general scientific methods, including analysis and synthesis, the method of generalization. The main method of proving the research hypothesis was an expert survey of community representatives of four districts of the Mykolaiv region. As a result of the study, it was established that in the face of an external threat, the level of local identity in the communities of the Mykolaiv region increased significantly due to the desire of citizens to protect their homes, their communities, and their state. Citizens began to unite actively in volunteer organizations, to act as reliable partners for public authorities in the process of implementing the policy of social support for vulnerable sections of the population. It follows that local identity is a component of national identity. So, as a result of the study, the hypothesis was fully confirmed. For further research, scientists should pay attention to the creation of mechanisms for restoring local identity in de-occupied territories.

Key words: local identity, war, patriotism, volunteerism, national identity.

Received: 09.02.23

References

1. Ahafonova, H., & Irkha, K. (2022). Vnutrishnii i zovnishnii vymiry spivrobitnytstva terytorialnykh hromad v Ukraini [Internal and external dimensions of cooperation of territorial communities in Ukraine]. VISNYK NTUU «KPI». *Politohiia. Sotsiologiia. Pravo.* – National Technical University of Ukraine Journal. Political science. Sociology. Law. Vypusk 4(56), 30-36 [in Ukrainian].
2. Andrushchenko, T. (2019). Rehionalna identychnist: zmist, typy ta osoblyvosti formuvannia [Regional identity: content, types and features of formation]. *Naukovyi zhurnal «Politikus» - The scientific journal «Politicus»*. Vypusk 4, 93-97 [in Ukrainian].
3. Bondarenko, S., & Buhas, N. (2021). Sotsialna polityka derzhavy yak osnova zabezpechennia sotsialnoho rozvytku [Social policy of the state as a basis for ensuring social development]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*. № 2. nbuv.gov.ua Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2021_2_23 [in Ukrainian].

4. Bukrieieva, I. (2019). Rol hromadianskoi aktyvnosti u formuvanni sotsialnoho kapitalu mista [The role of citizens' activity in forming of social capital of a city]. *Ukrainoznavchyi almanakh – Almanac of Ukrainian Studies*. Vypusk 25, 24-29 [in Ukrainian].

5. Bukrieieva, I. V. (2020). Hromadianska aktyvnist yak indyktor sotsialnoho kapitalu mista [Civil activity as an indicator of social capital]. *Habitus - «Habitus»*. Vypusk 12. Tom 1., 87-91 [in Ukrainian].

6. Evtushenko, A., & Lushahina, T. (2020). Obiednani terytorialni hromady Mykolaivskoi oblasti v umovakh detsentralizatsii: indykatory efektyvnosti [Mykolaiv region and its united territorial communities in terms of decentralization: the indicators of efficiency]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public Administration and Regional Development* (8), 396-421. Retrieved from: <https://doi.org/10.34132/pard2020.08.03> [in Ukrainian].

7. Filatov, B. (2022). Patriotychna stratehiia lokalnoho politychnoho rozvytku: instytutysiini ta motyvatsiini zasady [Patriotic strategy of local political development: Institutional and motivative fundamentals]. *Rehionalni studii – Regional studios*. №29. 95-104. [in Ukrainian].

8. Fukuiama, F. (2020). Identychnist. Potreba v hidnosti y polityka skryvdzhenosti [Identity: Contemporary Identity Politics and the Struggle for Recognition]. K.: «Nash format» [in Ukrainian].

9. Hedikova, N. (2020). Formuvannia lokalnoi identychnosti v umovakh reformy detsentralizatsii v Ukraini [The formation of local identity in the conditions of the decentralization reform in Ukraine]. *Suchasna ukrainska derzhava: vektory rozvytku ta shliakhy mobilizatsii resursiv : materialy Piatoi Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konfe-rentsii, m. Odesa, 3 kvitnia 2020 roku. Odesa : DZ «Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho», Tsentr sotsialno-politychnykh doslidzhen «Politicus», 24-27* [in Ukrainian].

10. Holovko, L., & Zvonar, V. (2022). The provision of social services to internally displaced persons in the communities of Ukraine. Transformation of economy, finance and management in modern conditions: Scientific monograph. Riga, Latvia: *Baltija Publishing*, 295-309 [in Ukrainian].

11. Kompleksne doslidzhennia: yak viina zminyla mene ta krainu. Pidsumky roku. 21.02.23. Retrieved from: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/kompleksne_dosl_dzhennya_yak_v_yna_zm_nila_mene_ta_kra_nu_p_dsumki_roku.html [in Ukrainian].

12. Kotenko, Ya.V., & Tkachuk, A.F. (2018). Lokalna identychnist i obiednani terytorialni hromady (vydannia druhe, vypravlene ta dopovnene)

[Local identity and integrated territorial communities (second edition, revised and supplemented)]. K.: TOV «Vydavnytstvo «IuSTON» [in Ukrainian].

13. Kravchenko, O. (2022). Sotsialna robota v hromadi v umovakh viiny [Social work in the community in the conditions of war]. *Zeszyty Naukowe Collegium Witelona*. 42(1). 63-70 [in Ukrainian].

14. Lola, V. (2019). Rol deputativ mistsevykh rad u formuvanni lokalnoi Identychnosti ta sotsialnoho kapitalu hromad [The role of deputies of local councils in the formation of local identity and social capital of communities]. *Teoriia ta praktyka publichnoi sluzhby: Materialy nauково-praktychnoi konferentsii*. 21 hrudnia 2019 r., m. Dnipro. 125-127 [in Ukrainian].

15. Ovchynnikova, L. (2012) Znachushchist i proiavy lokalnoi identychnosti studentskoi molodi. *Ukrainske studentstvo u poshukakh identychnosti: monohrafiia [Significance and manifestations of local identity of student youth. Ukrainian studentship in search of identity: monograph] / Za red. V. L. Arbieninoi, L. H. Sokurianskoi. – Kh. : KhNU imeni V. N. Karazina, 124-136 [in Ukrainian].*

16. Pankova, O. & Kasperovych, O. (2022). Ukrainskyi volonterskyi rukh v umovakh zbroinoi rosiiskoi ahresii v konteksti natsionalnykh ta hlobalnykh vyklykiv i mozhlyvosti pisliavoiennoho vidnovlennia krainy [The Ukrainian volunteer movement in the conditions of armed Russian aggression in the context of national and global challenges and opportunities for post-war reconstruction of the country]. *Zhurnal Yevropeiskoi ekonomiky – Journal of European Economy*. Tom 21, № 3. 277-294 [in Ukrainian].

17. Semenova, O. (2019). Lokalna identychnist ta povsiakdenni praktyky meshkantsiv kyivskoho peredmistia (na prykladi smt Hlevakhy) [Local identity and everyday life in the suburbs of Kyiv (a case study of Hlevakha community)]. *Ukrainoznavstvo – Ukrainian studies*. № 4 (73). 143-155 [in Ukrainian].

18. Simnadtsiate zahalnonatsionalne opytuvannia: identychnist. Patriotyzm. Tsinnosti (17-18 serpnia 2022). Retrieved from: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/s_mnadcyate_zagalnonac_onalne_opituvannya_dentichn_st_patrizm_c_nnost_17-18_serpnia_2022.html [in Ukrainian].

19. Tsytsyk, O. (2020). Hromadianska aktyvnist yak zaporuka pidvyshchennia diiezdatnosti terytorialnykh hromad [Civic activity as a guarantee of increasing the capacity of territorial communities]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: «Iurydychni nauky» - Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: «Legal Sciences»*. № 4(28). 116 – 125 [in Ukrainian].

20. Vinkov, V. (2022). Bezpekovi aspekty rozvytku identychnosti v umovakh viiny [Safety aspects of identity development in conditions of war]. *Problemy*

politychnoi psykholohii – Problems of Political Psychology. 26(1). Retrieved from: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol26-Year2022-100> [in Ukrainian].

21. Vinkov, V. (2022). Pozytyvni ta nehatyvni aspekty rozvytku identychnosti zhyteliv obiednanoi terytorialnoi hromady [Positive and negative aspects of identity development of residents of the united territorial community]. *Zhurnal suchasnoi psykholohii – Journal of modern psychology*. № 4 (27), 7-13 [in Ukrainian].

Відомості про автора / Information about the Author

Суслов Микола Миколайович: Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування, Чорноморський національний університет імені Петра Могили вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Mykola Suslov: Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration, Black Sea National University of Petro Mohyla: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0003-0595-237X

E-mail: Suslov20@ukr.net